

ББК 81.411.1-7
К90

Друкується згідно з ухвалою кафедри практичного мовознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 1 від 29 серпня 2018 року)

Рецензенти: кандидат філологічних наук, професор Чумак В.В.,
кандидат філологічних наук, доцент Савчук Н.А.

К90 **Культура мовлення:** Навчальний посібник для студентів факультету початкової освіти / Укладач І.В. Хлистун. – Умань: Візаві, 2018. – 172 с.

Навчальний посібник містить теоретичний матеріал з дисципліни «Культура мовлення», вправи і завдання для самостійної та аудиторної роботи, завдання для індивідуальної роботи з курсу. Призначений для студентів факультету початкової освіти.

© І.В. Хлистун, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК.....	6
ТЕМА 1. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК РОЗДІЛ МОВОЗНАВСТВА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.....	6
ТЕМА 2. ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.....	15
ТЕМА 3. ЛЕКСИЧНІ НОРМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.....	19
ТЕМА 4.НОРМИ ВЖИВАННЯ ПРИКМЕТНИКА.....	78
ТЕМА 5. ЗАЙМЕННИК.....	84
ТЕМА 6. НОРМИ ВЖИВАННЯ ЧИСЛІВНИКА.....	90
Тема 7. ДІЄСЛОВО ТА ЙОГО ФОРМИ.....	98
ТЕМА 8. СИНТАКСИЧНІ НОРМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.....	106
ТЕМА 9. КОМУНКАТИВНІ ОЗНАКИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ.....	125
Тема 10. МОВНИЙ ЕТИКЕТ.....	137
ПРАКТИЧНИЙ БЛОК.....	146
ВПРАВИ ДЛЯ ДОМАШНЬОЇ ТА АУДИТОРНОЇ РОБОТИ.....	146
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	168
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	170

Вступ

Культурою мовлення називають, з одного боку, володіння літературними нормами на всіх рівнях мови, уміння користуватися мовноспівістичними засобами і прийомами з урахуванням умов і мети комунікації, з іншого боку, урядковому сукупність нормативних мовленнєвих засобів, вироблених практикою людського спілкування, що якнайкраще виражають зміст мовлення і задовольняють умови і мету спілкування, а відтак – і розділ мовознавчої науки про сукупність і систему комунікативних якостей мовлення.

Культура мовлення розробляє правила вимови, наголошення, слововживання, формотворення, побудови словосполучень і речень та вимагає від мовців їх дотримання.

Культура мовлення включає також і мовний етикет – найбільш уживані слова і вирази, з якими люди звертаються одне до одного, виявляючи ввічливість, повагу, такт.

Культура мовлення як навчальна дисципліна покликана активізувати знання з української мови, отримані раніше, навчити користуватися ними у різноманітних мовленнєвих ситуаціях.

Головними теоретичними засадами культури мовлення є осмислення мовної норми, знання про функціональні стилі літературного мовлення; усвідомлення взаємозв'язків системи мови, структури мовлення і немовленнєвих структур. Практичними засадами культури мовлення є систематичність знань, їх постійне поглиблення, інтерес, увага до мови взагалі і до рівня власного мовлення зокрема, поліфункціональність мовленнєвої практики і переконаність у суспільній цінності високого рівня культури мовлення.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- поняття про культуру мовлення як навчальну дисципліну;
- ознаки мови і мовлення;

- правила вимови, наголошення, слововживання, формотворення, побудови словосполучень і речень;
- поняття про мовну політику і мовну ситуацію в Україні;
- правила мовного етикету;

ВМІСТ:

- усвідомлювати взаємозв'язки системи мови, структури мовлення і немовленнєвих структур;
- дотримуватися норм української літературної мови у різних стилях і ситуаціях;
- постійно поглиблювати знання з української мови, збагачувати свій словник;
- дотримуватися правил мовленнєвого етикету.